Hrobka rodiny Heumann

Poslednou zachovalou pamiatkou na niekdajšiu silnú miestnu komunitu židov (v Prievidzi najväčšej na hornej Nitre) je krypta rodiny Heumannovcov, dlhoročných majiteľov Carpathie. Firma bola jednou z najväčších zamestnávateľov. Hrobka bola postavená v roku 1903 na mieste hrobu zakladateľa rodu v Prievidzi Jozefa Heumanna. Architektonické dielo vybudovali v novoklasicistickom štýle. Má štvorcový pôdorys, na ktorom sa nachádzajú štyri kanelované dórske stĺpy nesúce trámovie a priečelie s trojuholníkovým štítom (tympanónom), v ktorom sa na každej strane nachádza symbol Dávidovej hviezdy vo forme hexagramu – šesťcípej hviezdy pozostávajúcej z dvoch rovnostranných trojuholníkov. Na samotnom vrchu sú zhotovené dve vázy, takisto kanelované, s plamienkami. Kameň uprostred hrobky nesie dosku s nápisom: *„Na tomto mieste sa nachádzal bývalý židovský cintorín bývalej židovskej náboženskej obce v Prievidzi až do jeho zrušenia v roku 1985.“* Cintorín bol založený v roku 1853. V roku 2019 bola hrobka vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku. Súčasné pietne miesto už celkom nezodpovedá pôvodnému usporiadaniu a zachránené torzo židovského cintorína s pár pôvodnými náhrobníkmi je možné nájsť ukryté v stromovej výstavbe.

Hrobka rodiny Heumann a torzo židovského cintorína
Autor fotografie: Mgr. Zita Radosová

Ďalším objektom, ktorý prezrádza prejavy židovskej komunity je synagóga, ktorý sa nachádzala na Košovskej ceste, ktorá bola postavená v roku 1868. Vnútorný priestor bol členený zvlášť pre mužov, ktorí sedeli na prízemí a zvlášť priestor pre ženy, ktoré mali vymedzené miesto na poschodí, na galérii. V roku 1941 v období holokaustu bola synagóga vykradnutá a vyrabovaná mladými nacistami z Nitrianskeho Pravna. Medzi rokmi 1951 – 1959 slúžila ako sklad potravín a stavebnín, a v roku 1980 bola zbúraná.

Poslednými z objektov bola škola, sídliaca na bývalom Drevenom rínku, tá spomedzi spomínaných miest zmizla ako prvá, a pár domov v okolí prievidzského Námestia slobody.

Ďalšie židovské cintoríny na hornej Nitre sa nachádzali v Nitrianskom Pravne, Novákoch, Zemianskych Kostoľanoch, Oslanoch a v Diviackej Novej Vsi, kde je najrozsiahlejší a v pôvodnom stave relatívne najzachovalejší. Podobne synagóg stálo v regióne niekoľko, napríklad v Nitrianskom Rudne, Novákoch, Zemianskych Kostoľanoch, Oslanoch či Diviackej Novej Vsi.

Otázka: Aké objekty židovskej náboženskej obce sa nachádzali v Prievidzi?

Spracovala: Mgr. Zita Radosová